

Ίδρυμα

«ΕΛΕΟΥΣΑ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ»

- **Της Μαίρης Κατσιολούδη**
Νοσηλεύτριας-Εκπαιδευτικού
Προϊσταμένης Ίδρυματος «Ελεούσα του Κύκκου»
της Ιεράς Μονής Κύκκου

«Ο λόγος σαρκὸς ἐγένετο καὶ ἐοκίνηωσεν ἐν ἡμῖν»

(Ιωάν. 1, 14)

Η Ελεούσα του Κύκκου συμπληρώνει εφέτος πέντε χρόνια ζωής (2005 – 2010). Βασισμένη στα βιώματα και τις εμπειρίες των πέντε αυτών χρόνων αλλά και άλλων 25 στο χώρο της αναπηρίας, καταθέτω σήμερα την μαρτυρία μου για τη ζωή ανάμεσα σε ενήλικα άτομα με βαριά νοητική υστέρηση που μας εμπιστεύονται οι οικογένειες, τα ειδικά σχολεία, τα ψυχιατρικά ιδρύματα ή οι υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας.

Γεροδεμένοι ή καχεκτικοί, περιποιημένοι ή ατημέλητοι, με όμορφη ή άσχημη εμφάνιση, κλεισμένοι στον εαυτό τους ή πρόσχαροι, από ευκατάστατη οικογένεια ή από φτωχική, με ή χωρίς λεκτική επικοινωνία, με ή χωρίς κινητικά προβλήματα, είναι πάνω απ' όλα άνθρωποι.

Φθάνοντας κοντά μας, κουβαλούν ήδη στην καρδιά, στο νου και σ' ολόκληρο το είναι τους, την μέχρι τώρα ιστορία τους: αυτή της στοργής και της αποδοχής ή εκείνη της απόρριψης και της εγκατάλειψης, ιστορία που χαράζει καθοριστικά την πο-

ρεία της υπόλοιπης ζωής τους. Η ματιά τους λείπει πολλά, στο πρόσωπό τους είναι συχνά εμφανής ο φόβος, στο βλέμμα τους νιώθει κανείς πόσο μεγάλη ανάγκη έχουν ν' αγαπούν και να τους αγαπούν, τη δίψα τους για αναγνώριση και στήριξη.

Ξεκινώντας μια σχέση μαζί τους, εμείς, οι άνθρωποι που τους περιβάλλουμε, νιώθουμε να μας απευθύνουν μια κραυγή που δεν είναι σε θέση, μερικοί, να την εκφράζουν άμεσα με λόγια αλλά που εκδηλώνεται μεσ' απ' όλο τους το είναι, κραυγή που μπορεί ν' αποδοθεί με μια σειρά ερωτηματικών: με αναγνωρίζεις σαν μια ανθρώπινη ύπαρξη; Με θεωρείς αντάξιο της φιλίας σου; Θα με αντέξεις; Θα μείνεις δίπλα μου για να πορευτείς μαζί μου στο δικό μου ρυθμό;

Αυτή η κραυγή για αναγνώριση, για αυθεντικές διαπροσωπικές σχέσεις οδηγεί στην ανακάλυψη των αναγκών του ατόμου με νοητική υστέρηση. Ο πόνος του είναι πράγματι διπλός. Υπάρχει από τη μια η αναπηρία που περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητές του, δυσχεραίνει τη ζωή του και το καθιστά εξαρτημένο από το περιβάλλον για την

Στιγμιότυπα από προγράμματα ψυχαγωγίας των ενοίκων του Ιδρύματος

Από τις εορταστικές τους εκδηλώσεις

κάλυψη των πιο βασικών αναγκών του. Υπάρχει όμως ένας δεύτερος, ίσως χειρότερος πόνος, που προέρχεται από τα επακόλουθα της αναπηρίας του: νιώθει ότι είναι μια απογοήτευση για τους ίδιους τους γονείς του. Όποιος και να 'ναι ο τρόπος που αντιδρούν στο πρόβλημά του, διαισθάνεται ότι είναι διαφορετικός, ότι είναι ενοχλητικός, με άλλα λόγια ότι είναι μια αποτυχία. Πολύ νωρίς έρχεται αντιμέτωπος με το υποτιμητικό βλέμμα των άλλων που του δημιουργεί μια σπασμένη εικόνα για τον εαυτό του, γεγονός που του προκαλεί δυσπιστία και συνδέεται καμιά φορά και με ένα αίσθημα ενοχής. Έτσι, από μια αναπηρία, αρκετά περιορισμένη στην αρχή, επηρεάζεται ολόκληρη η ανθρώπινη ύπαρξη. Για το λόγο αυτό το άτομο με νοητική υστέρηση νιώθει βαθιά μέσα του την ανάγκη να το δέχονται έτσι ακριβώς όπως είναι χωρίς να θέλουν να το αλλάξουν, να το αναγνωρίζουν σαν μια ανθρώπινη ύπαρξη, μια μοναδική οντότητα που ο Θεός έπλασε και αγαπά.

Το ανάπηρο άτομο έχει ανάγκη από ένα δικό του περιβάλλον, ένα χώρο που του ανήκει και που είναι οργανωμένο στα μέτρα του. Χρειάζεται ταυτόχρονα να νιώθει ότι ανήκει ο ίδιος σε μια ομάδα της οποίας είναι ολοκληρωτικό μέλος. Παρουσιάζει μεγάλη ευαισθησία στην ατμόσφαιρα – ζεστή ή ψυχρή – που επικρατεί γύρω του. Εξ αιτίας της ευπάθειας και της υπερευαισθησίας του, δεν μπορεί να βρει τη γαλήνη και την ασφάλεια παρά μόνο όταν οι άνθρωποι γύρω του είναι μονιασμένοι. Και αντίθετα είναι ο πρώτος που διαισθάνεται και υποφέρει από τις τεταμένες σχέσεις και τη διχόνοια ανάμεσα στα άτομα που το περιβάλλουν.

Η παρουσία μας κοντά του μας ωθεί διαρκώς ν' αναζητούμε κάθε τι που μπορεί να διευκολύνει τη ζωή του και να αντισταθμίζει, έστω και εν μέρει, την αναπηρία του, είτε πρόκειται για την κάλυψη των πιο βασικών αναγκών του είτε για τη βοήθεια στις μετακινήσεις του. Συχνά χρειάζεται ν' ανατρέξουμε σε ειδικούς και εξειδικευμένα μέσα, επιστημονικά και τεχνικά, επειδή πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος να εξοικειωθούμε με την αναπηρία και να μην αναζητάμε πια τρόπους για να ανατρέψουμε τις συνέπειές της.

Το άτομο με νοητική υστέρηση δε χρειάζεται μόνο αποδοχή και στήριξη. Αν περιοριζόμαστε στην κάλυψη μόνο αυτών των αναγκών διατρέχουμε τον κίνδυνο να το διατηρούμε σε μια μόνιμη κατάσταση εξάρτησης. Του είναι απαραίτητο να ζει με άτομα που το εμπιστεύονται, που παλεύουν μαζί του, που θέλουν να νιώθει σταδιακά λιγότερη εξάρτηση, που

παίρνει τη ζωή του στα χέρια του, ρυθμίζει την πορεία της, αναλαμβάνει τις ευθύνες του.

Αυτό μας υποχρεώνει να έχουμε μια ειλικρινή σχέση μαζί του, να είμαστε απαιτητικοί, να μη φοβόμαστε τους κινδύνους, να πιστεύουμε ότι είναι ικανό για κάτι καλύτερο. Είναι συχνά θετικό να έχουμε απαιτήσεις, με την προϋπόθεση ότι θα βρισκόμαστε σταθερά δίπλα του για να το στηρίξουμε και να το ενθαρρύνουμε. Πρέπει να βρίσκουμε κίνητρα που να το ωθούν να εγκαταλείπει την παθητική στάση που έχει αναπτύξει λόγω του συναισθήματος της αποτυχίας που το διακατέχει: να ζητάμε τη συμμετοχή του στις δουλειές του σπιτιού, σε δραστηριότητες που οργανώνονται στα μέτρα του, σε προγράμματα κοινωνικοποίησης, ένταξης στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, αθλητικές ημερίδες, ψυχαγωγικές ή εκπαιδευτικές ενασχολήσεις.

Η συμμετοχή στην εργασία, έστω και περιορισμένη, βοηθάει πολύ το άτομο με νοητική αναπηρία. Του δίνει τη δυνατότητα να ανακαλύπτει την έννοια της αξιοπρέπειας, να συνειδητοποιεί ότι και ο ίδιος μπορεί να είναι χρήσιμος και να κατέχει μια θέση μοναδική σ' έναν εργασιακό χώρο.

Το άτομο με νοητική αναπηρία έχει ανάγκη, όπως ο καθένας από μας, να αναγνωρίζουν τα χαρίσματά του, να του δίνεται η ευκαιρία να τα ανακαλύπτει μέσα από μια θετική προσέγγιση με την κατάλληλη υποκίνηση, την ενθάρρυνση και την επιβράβευση. Δεν το χαρακτηρίζει η μεγάλη αποδοτικότητα, ίσως να μην ξέρει τι πάει να πει παραγωγικότητα, καταλαβαίνει όμως από ποιότητα. Χωρίς να το εξιδανικεύουμε, μπορούμε ανεπιφύλακτα ν' αναγνωρίσουμε ότι κατέχει το βαθύ νόημα κάθε ανθρώπινης ύπαρξης. Όταν συναντά κάποιον δε νοιάζεται για τις διανοητικές του ικανότητες, τα πτυχία, την επιτυχία, την καριέρα ή την καταγωγή του. Η καρδιά του επικοινωνεί άμεσα με την καρδιά αυτού που συναντά. Δεν έχει ανάγκη από βιογραφικό σημείωμα, το όνομα του καθενός του είναι αρκετό. Χάρη στη μεγάλη του ευαισθησία και τη διαίσθηση του επικοινωνεί με τον καλύτερο εαυτό μας, μας τον αποκαλύπτει στη μοναδικότητά του. Πολύ εύκολα επίσης μας φέρνει αντιμέτωπους με τις αδυναμίες και τα όριά μας. Επειδή έχει μείνει αγνός και αθώος αντιλαμβάνεται ή μάλλον διαισθάνεται πολύ έντονα την έννοια του Θεού, επικοινωνεί εύκολα μαζί του, του μιλά σα να μιλά με κάποιον. Μόνο η πνευματική διάσταση μπορεί να δώσει ένα νόημα στον πόνο του, να τον βοηθήσει να τον σηκώνει και να ζει εσωτερικά απελευθερωμένος. Στιγματισμένος από μια μεγάλη αδυναμία,

Εργόχειρα των ενοίκων του Ιδρύματος

ξέρει να λέει ευχαριστώ και παρακαλώ, να επικαλείται και να δοξάζει το Θεό. Επομένως το άτομο με νοητική αναπηρία μπορεί να επιβιώσει και να αναπτυχθεί μόνο σε χώρους όπου βιώνονται αυθεντικές και βαθιές διαπροσωπικές, ανθρώπινες και πνευματικές σχέσεις.

Αν πραγματικά θέλουμε να ακούσουμε την κραυγή του και να αναγνωρίσουμε το δικαίωμά του για ύπαρξη, πρέπει να δεχθούμε, μαζί του, να εισέλθουμε σ' ένα κόσμο όπου η ποιότητα του «είναι» υπερέρχει της «δράσης», ένα κόσμο όπου ξέρουμε να σιωπούμε, να γιορτάζουμε και να ευχαριστούμε.

Στην προσπάθειά μας να ανακαλύψουμε τις βασικές ανάγκες του ατόμου με νοητική αναπηρία, την ανάγκη για στοργή και αποδοχή, για στήριξη κι εμπιστοσύνη, για συμπαράσταση στον αγώνα για εσωτερική απελευθέρωση, συνειδητοποιούμε τις θεμελιώδεις ανάγκες κάθε ανθρώπινης ύπαρξης.

Σε μια εποχή όπου επικρατεί ο υλισμός, όπου μια μορφή αποδοτικότητας και ανταγωνισμού αναπτύσσεται σε βάρος των ανθρώπινων αξιών, σ' ένα κόσμο υπερκινητικό και γεμάτο από κάθε λογής θορύβους, τα άτομα με αναπηρίες μας βοηθούν να ανακαλύψουμε την ουσία της ζωής. Ο ρόλος

τους είναι προφητικός.

Το διανοητικά ανάπηρο άτομο μας αποκαλύπτει τον πραγματικό εαυτό μας, αυτός που έχει μια αναπηρία μας αποκαλύπτει το πραγματικό μας πρόσωπο. Μας υποχρεώνει να αναθεωρήσουμε την κλίμακα των αξιών μας, μας συμφιλιώνει με την πραγματική ανθρωπότητα, αυτήν που είναι πλασμένη «κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού».

«Ο Λόγος σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν» (Ιωάν. 1, 14). Για να σηκώσει ο Θεός και να θεραπεύσει τη δική μας ασθένεια, έγινε άνθρωπος. Αυτή τη σωστική κίνηση πρέπει να κάνουμε κι εμείς προς το συνάνθρωπό μας. ■